

ZID

Izdavanje knjige su podržali: Grad Novi Sad, Gradska uprava za kulturu i
Republik Österreich, Bundesministerium für
Unterricht, Kunst, und Kultur

Die Wand

© by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin.

Published in 1968 by Claassen Verlag

Izdavači: Futura publikacije i Peter Heis Buchhandel und Verlag, Novi Sad

©Za srpsko izdanje Futura publikacije

korice

Tanja Dukić

Prepres: Futura publikacije

Štampa:Futura d.o.o, Petrovaradin

juni 2009.

Tiraž 1500 primeraka

ISBN 978-86-7188-13-5

Marlen Haushofer

ZID

roman

Preveo s nemačkog
Relja Dražić

Danas, petnaestog novembra, započinjem svoj izveštaj. Napisaću sve što god mogu tačnije. Međutim, ne znam čak ni da li je danas zaista petnaesti novembar. Tokom protekle zime zagubilo mi se nekoliko dana. Ni dan ne mogu da navedem. Ali mislim da to nije toliko važno. Upućena sam na oskudne beleške; oskudne, jer nikad nisam računala s tim da ću pisati ovaj izveštaj, i bojim se, u mom je sećanju sve drugačije no što sam to zbilja doživela.

Ta mana prijanja valjda uz sve izveštaje. Ne pišem iz uživanja u pisanju; desilo mi se da baš moram pisati ako ne želim da izgubim razum. A ovde i nema nikog ko bi mogao da misli i brine za mene. Ja sam sasvim sama i moram probati da preguram duge, mračne zimske mesece. Ne računam s tim da će ove beleške ikad biti pronađene. U trenu čak ne znam ni da li to želim. Možda ću znati kad izveštaj budem napisala do kraja.

Latila sam se ovog zadatka jer on treba da me sačuva da se ne ukočim od straha u sumraku. Jer ja se bojim. Sa svih strana prikrada mi se strah a ne želim da čekam dok me ne domaši i savlada. Pisaću dok se ne smrači a taj novi nenavikli rad treba da mi zamori glavu, da je učini praznom i pospanom. Jutara se ne plašim, samo dugih, sumračnih popodneva.

Ne znam tačno koliko je sati. Verovatno oko tri popodne. Moj časovnik se izgubio, ali ni pre mi nije bio od velike pomoći. Majušan, zlatan ručni časovnik, zapravo samo skupa igračka koja nikad nije tačno pokazivala vreme. Posedujem jednu hemijsku i tri grafitne olovke. Hemijska je pri kraju, a grafitnom veoma nerado pišem. Napisano se ne ističe jasno s hartije. Nežni sivkasti potezi gube se na žućkastoj pozadini. Ali nemam izbora. Pišem na poledini starih kalenda-

ra i na požutelom poslovnom papiru. Papir potiče od Huga Ritlingera, velikog sakupljača i hipohondra.

Ovaj bi izveštaj zapravo trebalo da počne s Hugom, jer da nije bilo njegove sakupljačke manije i hipohondrije verovatno danas ne bih ovde sedela; verovatno više uopšte ne bih bila u životu. Hugo je bio muž moje rođake Lujze i prilično imućan čovek. Njegovo bogatstvo poticalo je od fabrike kotlova. Bili su to sasvim posebni kotlovi koje je samo Hugo proizvodio. Nažalost, iako mi se to dovoljno često moralo objašnjavati, zaboravila sam u čemu je bila njihova jedinstvenost. Ali to i nije od važnosti za priču. U svakom slučaju, Hugo je bio toliko imućan da je mogao sebi da priušti nešto posebno. Dakle on je sebi priuštio lov. Podjednako su to mogli biti trkački konji ili jahta. Ali Hugo se plašio konja a bilo mu je muka čim bi zakoračio na brod.

I lov je držao samo zbog fasade. Bio je rđav strelac, nije mu se dalo da ubija bezazlene srne. Pozivao je svoje poslovne partnere pa bi ovi s Lujzom i lovcem obavili dozvoljeni odstrel dok je on, ruku prekrštenih preko trbuha, sedeo pred lovačkom kućom i dremao na suncu.

Bio je toliko progonjen i premoren da bi mu glava klonula čim bi se svalio u stolicu – gorostasan, gojazan čovek, mučen mračnim strahovima i pritisnut sa svih strana.

Volela sam ga i delila njegovu ljubav prema šumi i nekolicini mirnih dana u lovačkoj kući. Njemu nije smetalo kad bih se zadržavala gdegod u blizini dok bi on spavao u naslonjači. Preduzimala sam kratke šetnje i radovala se tišini posle gungule u gradu.

Lujza je bila strastan lovac, zdrava rusokosa žena koja bi se rešila svakog ko bi joj se našao na putu. Poš-

to je prezirala domaćinstvo, bivalo joj je veoma zgodno kad bih se ja onako uzgred malo brinula za Huga, kuvala mu kakao i njegove bezbrojne mućkalice. On je bio bolesno zabrinut za svoje zdravlje, što ja tada baš nisam shvatala, jer mu je život bio samo neprestana hajka te mu je jedini užitek bio kad bi dremnuo na suncu. Bio je veoma osjetljiv, i bez obzira na poslovnu vještinu (koju sam morala da pretpostavim), plašljiv kao malo dete. Mnogo je voleo celovitost i red te je uvek putovao sa dve četkice za zube. Od svakog upotrebnog predmeta imao je po više primeraka; to mu je izgleda davalo osećaj sigurnosti. Inače je bio prilično obrazovan, taktičan čovek, rđav u igrama na karte.

Ne sećam se da sam ikad s njim vodila kakav razgovor od značaja. Katkad bi se malo zaletio u tom pravcu, ali bi svaki put pravovremeno odustao, možda zbog snebivljivosti ili pošto mu je bilo suviše naporno. Meni je u svakom slučaju prijalo jer bi nas razgovor samo doveo u nepriliku.

Tada se vazda razgovaralo o atomskom ratu i njegovim posledicama, pa je to navelo Huga da u svojoj lovačkoj kući nagomila malu zalihu životnih namirnica i drugih predmeta od važnosti. Lujza, koja je sve te akcije smatrala besmislenim, penila je zbog toga i plašila se da će se to proćuti i navući provalnike. U tome je verovatno bila u pravu, ali u tim stvarima Hugo je umeo da razvije nepokolebivu tvrdoglavost. Dobijao bi srčane tegobe i grčeve u želucu sve dok Lujza ne bi popustila. U osnovi, njoj je ionako bilo sasvim svejedno.

Tridesetog aprila Ritlingerovi su me pozvali da s njima otputujem u lovačku kuću. Tad sam već dve godine bila udovica, obe kćeri su mi već bile gotovo

odrasle pa sam bila gospodar svog vremena. Naravno, slabo sam koristila svoju slobodu. Oduvek sam bila kućni tip i najradije sedela pod svojim krovom, ali Lujzine pozive sam retko odbijala. Volela sam lovačku kuću i šumu pa sam rado prihvatila tročasovnu vožnju automobilom i onog tridesetog aprila odazvala se pozivu. Želeli smo da ostanemo tri dana a u goste nije bio pozvan niko sem mene.

Lovačka kuća je zapravo jednospratna drvena vila građena od masivnih brvana te i danas u dobrom stanju. U prizemlju je velika stambena kuhinja u stilu seljačke sobe, uz nju spavaća soba i komora. Na spratu, okruženom drvenom verandom, smeštene su spavaće sobe za goste. Ja sam tad bila smeštena u jednoj od tih soba, onoj najmanjoj. Udaljena pedeset koraka, na kosi prema potoku, leži mala kladara za lovca, zapravo samo potkrovljena prostorija, a kraj nje, odmah uz put, stoji daščana garaža koju je podigao Hugo.

Vozili smo se dakle tri sata autom pa u selu čekali da Hugo od lovca preuzme kera. Pas, bavarski gonič, zvao se Luks i bio je Hugovo vlasništvo, ali ga je lovac othranio i vaspitao. Nekim čudom lovcu je uspelo da navede psa da Huga prizna za gospodara. U svakom slučaju Lujzu nije poštovao, nije je ni slušao i uklanjao joj se s puta. Mene je tretirao s prijateljskom neutralnošću, ali se rado zadržavao u mojoj blizini. Bio je lepa životinja s tamnom, crvenkastomrkom dlakom i izvanredan lovački pas. Malo smo popričali s lovcem i bilo je utanačeno da će sledeće večeri s Lujzom poći u lov. Ona je nameravala da odstreli srndaća. Lovostaj se završavao baš na sam Prvi maj.

Razgovor je tekao onako po seoski pa je Lujza koja to nikad nije mogla da shvati obuzdavala nestrpljenje da ne ozlovolji lovca koji joj je bio neophodan.

Do lovačke kuće dospeli smo tek oko tri. Hugo je odmah požurio da iz prtljažnika svog automobila prebaci nove zalihe u sobu pored kuhinje. Skuvala sam kafu na špiritusnom primusu i kad je posle užine Huga taman počeo da hvata dremež Lujza mu je predložila da još jednom s njom prošeta do sela. To je naravno bila čista zloba. Dabome, postupila je veoma vešto, predstavljajući kretanje kao neophodno za Hugovo zdravlje. Oko pola pet najzad ga je dobila i trijumfalno pošla s njim. Zнала sam da će završiti u seoskoj gostionici. Lujza je volela da se podruži s drvosečama i seoskim momcima, a nije joj padalo na pamet da bi joj se mogli podsmevati iza leđa.

Raspremila sam sto i povešala odeću u orman; kad sam završila s tim, sela sam na kućnu klupu da uhvatim sunca. Bio je lep topao dan i po vremenskoj prognozi trebalo je i da ostane vedro. Sunce je stajalo ukoso nad omorikama i uskoro je moralo zaći. Lovačka kuća je počivala u maloj kotlini na rubu gudure ispod okomito uzdignutih planina.

Dok sam tako sedela i na licu osećala poslednje tragove toplote, videla sam da se Luks vratio. Verovatno nije slušao Lujzu pa ga je za kaznu otpravila nazad. Videlo se da ga je ukorila. Prišao mi je, snuždeno me pogledao i polegao glavu na moje koleno. Tako smo ostali sedeći neko vreme. Milovala sam Luksa i tešila ga jer sam znala da je Lujza rđavo postupala sa psom.

Kad je sunce zašlo iza omorika, zahladnelo je i plavičaste senke pale su po čistini. Ušla sam s Luksom u kuću, založila veliko zidano ognjište i uzela da spremam neku vrstu mesnog pilava. Nije da sam to morala ali sama sam bila gladna i znala da je Hugo davao prednost čistitoj, toploj večeri.

Oko sedam moji se domaćini još nisu vratili. Gotovo da to i nije bilo moguće, računala sam da se i neće vratiti pre pola devet. Stoga sam nahranila psa, pojedla moj deo pilava i najzad u svetlu petrolejke čitala novine koje je doneo Hugo. U toploti i tišini postala sam sanjiva. Luks se uvukao u nišu udno peći i tiho i zadovoljno dahtao. U devet sati odlučila sam da odem u krevet. Zaključala sam vrata i ključ ponela u svoju sobu. Bila sam toliko umorna da sam odmah zaspala, bez obzira na vlažnohladnjikav štepan pokrivač.

Probudila sam se na to da mi sunce sija u lice i odmah se setila prethodne večeri. Pošto smo uza se imali samo jedan ključ od kolibe, drugi je stajao kod lovca, Lujza i Hugo bi me po dolasku morali probuditi. Strčala sam niz stepenice u šlafroku i otključala ulazna vrata. Luks me je nestrpljivo očekivao cvileći i zbrisao kraj mene napolje. Otišla sam u spavaću sobu, mada sigurna da tamo neću zateći nikog, prozor je bio zaštićen rešetkom, a i da nije, Hugo se kroz njega ne bi provukao. Kreveti su dabome bili nedirnuti.

Bilo je osam sati; morali su ostati u selu. To me je veoma začudilo. Hugo je prezirao kratke gostioničke krevete i nikad ne bi bio toliko bezobziran da me ostavi preko noći samu u lovačkoj kući. Nisam mogla da razumem šta se dogodilo. Ponovo sam se popela u svoju spavaću sobu i obukla se. Bilo je još vrlo hladno i rosa je svetlucala na Hugovom crnom mercedesu. Skuvala sam čaj i malo se ugrijala, pa potom krenula s Luksom put sela.

Jedva sam i primetila koliko je u guduri bilo mračno i hladno, jer sam razbijala glavu šta li je moglo biti s Ritlingerovima. Možda je Hugo doživio srčani napad. Kako već biva u ophođenju s hipohondrom, više ne uzimamo za ozbiljno njegova stanja. Ubrzala

sam korak i poslala Luksa napred. Udaljio se radosno lajući. Nisam se setila da nazujem gojzerice pa sam se za njim nevešto spotala po oštrom kamenju.

Kad sam se najzad dohvatila izlaza iz gudure, začula sam Luksa kako žalosno i preplašeno zavija. Obišla sam jednu hrpu kamenja koja mi je zaklanjala pogled i eto Luksa gde zavija. Iz gubice mu se cedila crvena slina. Povila sam se nad njim i pomilovala ga. Drhteći i cvileći stisnuo se uz mene. Morao se ujesti za jezik ili je izbio zub. Kad sam ga obodрила da krene sa mnom ukrotio je rep i stao ispred mene i odgurivao me svojim telom.

Nisam mogla da vidim šta ga je preplašilo. Put je na tom mestu izlazio iz gudure i, dokle sam mogla da sagledam, pružao se bezljudan i spokojan na jutarnjem suncu. Nevoljko sam gurnula psa u stranu i pošla dalje sama. Srećom sam, ometena njime postala sporija jer sam posle malo koraka žestoko lupila čelom, i oterurala se unazad.

Luks je odmah ponovo zacvileo i stisnuo se uz moje noge. Zbunjeno sam ispružila ruku i dotakla nešto glatko i hladno: gladak i hladan otpor na mestu na kome nije moglo biti ničeg sem vazduha. Oklevajući pokušala sam još jednom i opet je moja ruka počivala kao na staklu kakvog prozora. Tad sam začula glasno kucanje i obazirala se na sve strane dok nisam shvatila da kucanje dolazi od mog srca koje mi je bubnjalo u ušima. Moje srce se već uplašilo i pre no što sam shvatila.

Sela sam na deblo ukraj puta i pokušala razmislim. Nje mi išlo. Bilo mi je kao da su me najednom napustile sve misli. Luks se prišunjabo i njegova krvava slina kapala je na moj kaput. Milovala sam ga dok se nije umirio. A onda smo oboje gledali niz put koji je tako tiho i svetlucavo počivao na jutarnjem svetlu. Ustajala

sam još triput i uverila se da je ovde na tri metra od mene zaista bilo nešto nevidljivo, glatko, hladno što me je sprečavalo da nastavim dalje. Pomišljala sam na halucinaciju, ali sam naravno znala da ničeg sličnog nije bilo. Lakše bih izašla na kraj s nekom malom čaknutošću nego s takvom zastrašujućom nevidljivom stvari. No bio je tu Luks sa svojom krvavom gubicom i bila je tu čvoruga na mom čelu koja je počela da boli.

Ne znam koliko dugo sam ostala da sedim na deblu, ali sećam se da su moje misli jednako kružile oko sporednih stvari kao da ni po koju cenu ne bi želele da se predaju neshvatljivom iskustvu. Sunce je odskočilo i grejalo mi leđa. Luks je lizao i lizao i najzad prestao da krvari. Nije mogao biti opako povređen.

Shvatila sam da nešto moram preduzeti te sam naredila Luksu da ostane na mestu. Tad sam se oprezno, ispruženih ruku približila nevidljivoj prepreci i pipajući duž nje dospela sve do poslednjih stena gudurere. Tu sam se zaustavila. Na drugoj strani puta stigla sam do potoka i tek sad sam приметila da je on bio malo ustavljen i razliven van korita. Ali njime je teklo tek malo vode. Ceo april je bio suv a sneg se odavno otopio. S druge strani zida – navikla sam da to zovem zidom jer neko ime sam mu morala dati kad je već bilo tu – s druge strane zida, dakle, korito je jednom dužinom bilo gotovo suvo, a onda je voda ponovo brizgala. Očito se već probila kroz porozni krečnjak. Zid dakle nije mogao sezati duboko u zemlju. Prostrelilo me je kratkotrajno olakšanje. Nisam želela da pređem ustavljen potok. Nije bilo za pretpostaviti da je zid iznenada prestao jer bi tad Lujzi i Hugu bilo lako da se vrate.

Iznenada mi je palo na pamet nešto što me je možda već sve vreme podsvesno mučilo – da je put potpuno prazan. Neko je ipak već morao podići uzbu-

nu. Bilo bi prirodno da su se ljudi iz sela radoznalo okupili oko zida. Čak i da niko od njih nije otkrio zid, Hugo i Lujza su morali udariti na njega. Da nikog nije bilo na vidiku činilo mi se još zagonetnije od zida.

Počela sam da se ježim na suncu bez oblačka. Prvi mali majur, zapravo samo bačište, pružao se odmah iza sledeće krivine. Kad bih prešla potok i malo se popela livadom u brdo, morala bih moći da ga vidim.

Vratila sam se do Luksa i blago mu se obratila. Pa on je bio sasvim razuman, pre je mene trebalo tešiti. I najednom mi je bila velika uteha što imam Luksa uza se. Izula sam cipele i čarape i pregazila potok. Preko se zid protezao duž podnožja planinske livade. Najzad sam mogla da vidim bačiju. Počivala je tiho na suncu; spokojna, poznata slika. Jedan čovek je stajao na bunaru i desnu ruku držao na pola puta od mlaza vode do lica. Starac koji voli čistoću. Hozntregeri su visili s njega kao zmije a bio je zasukao rukave košulje. Ali on nije dosegao lice rukom. Uopšte se nije pomerao.

Zažmurila sam i čekala i onda ponovo pogledala. Stari čistunac je i dalje nepomično stajao. Sad sam videla da se kolenima i desnom rukom oslanja na rub kamenog valova, možda se stoga nije srušio. Pored kuće je bila baštica u kojoj su pored božura i srdašaca rasle i začinske biljke. Bio je tamo i jedan grm jorgovana, oskudan i razduvan i već precvetao. April je bio gotovo letnje topao čak i ovde u brdima. U gradu su božuri takođe bili precvetali. Ni tračak dima nije se vio iz peći.

Udarila sam pesnicom po zidu. Malo je zabolelo ali ništa se nije dogodilo. I najednom više nisam želela da razbijem zid koji me je delio od onog nepojmljivog

što je snašlo starca na bunaru. Pošla sam veoma oprezno preko potoka nazad ka Luksu koji je nešto njuškao i izgleda zaboravio na strah. Bio je to mrtav brglec, plavi brglec. Glavica mu je bila smrskana a grudi poprskane krvlju. Taj brglec bio je prva u dugom nizu malih ptica koje su na taj žalostan način skončale jednog sunčanog majskog jutra. Iz nekog razloga moraću uvek da se sećam tog brgleca.

Najednom sam samo želela da odem s tog mesta, nazad u lovačku kuću, daleko od žalosne vriske i sićušnih, krvlju poprskanih leševa. I Luks je ponovo postao nemiran i cvileći se stiskao uz mene. U povratku kroz guduru ostao je priljubljen uz mene i ja sam ga umirivala rečima. Ne sećam se više šta sam mu govorila. Bilo mi je važno samo da probijem tišinu u tmastoj vlažnoj guduri gde je svetlo zelenkasto prokapavalo kroz bukovo lišće dok su me s golih stena s leva zasipali sićušni potočići.

Bili smo dospeli u rđav položaj, Luks i ja, a tad još nisam znala koliko je rđav bio. Ali nismo bili sasvim izgubljeni jer nas je bilo dvoje.

Lovačka kuća je sad stajala u jasnom svetlu sunca. Rosa na mercedesu se osušila, a krov se sijao u skoro crvenkastom crnilu; par leptira lepršalo je po livadi i počinjalo je slatko da miriše po toplim iglicama omorike. Sela sam na klupu i odmah mi se sve što sam videla u guduri učinilo sasvim nestvarno. To jednostavno nije moglo biti istina, takve stvari se nisu desile, a ako su se ipak desile onda ne u nekom malom planinskom selu, ne u Austriji i ne u Evropi. Znala sam koliko je bila smešna ta misao, ali pošto sam upravo tako mislila, ne želim da prećutim. Sasvim mirno sam sedela na suncu i posmatrala leptire i verujem da neko vreme zaista nisam baš ništa mislila.

Luks koji se napio vode na studencu skočio je k meni na klupu i položio mi glavu na koleno. Radovala sam se tom dokazu naklonosti sve dok mi nije palo na pamet da sirotom psu nije ostao drugi izbor.

Posle jednog sata otišla sam u kolibu i podgrejala ostatak pilava za Luksa i mene, zatim sam skuvala kafu da razbistrim mozak i uz nju popušila tri cigarete. Bile su to moje poslednje cigarete. Hugo, koji je bio strastan pušač, nehotice je u džepu kaputa u selo poneo četiri kutije, a još nije bio došao na to da u lovačkoj kući nagomila zalihu cigareta za sledeće poratno vreme. Pošto sam popušila tri cigarete nisam više mogla izdržati u kući pa sam još jednom s Luksom otišla u guduru. Pas me je sledio bez oduševljenja, ali za petama. Trčala sam skoro celim putem i zastala bez daha tek kad se pojavila kamara cepanica. Tad sam nastavila polagano s ispruženim rukama, sve dok nisam dodirnula hladan zid. Iako ništa drugo nisam mogla ni očekivati, šok je bio mnogo žešći nego prošli put. Potok je i dalje bio ustavljen, ali se mlaz na drugoj strani malo proširio. Izula sam cipele i uputila se da pregazim vodu. Ovog puta me je Luks sledio oklevajući i protiv volje. Nije se plašio vode, ali potok je bio hladan kao led i sezao mu do stomaka. Smetalo mi je što nisam mogla da vidim zid pa sam donela svežanj leskovih grana i uzela da ih zabadam u zemlju duž zida. Ta radnja mi je izgledala najhitnija i toliko me je obuzela pre svega zbog toga što pri tom nisam morala da mislim. Dakle, vredno sam zabadala grane. Moj put se sad malo penjao pa sam ponovo dosegla mesto s koga sam mogla da vidim malo imanje. Starac je i dalje stajao na bunaru, ruke podignute prema licu. Mali komad doline koji sam odatle mogla sagledati bio je ispunjen svetlošću a vazduh drhtao zlatnozelen

i proziran po rubovima šume. Sad je i Luks mogao da vidi čoveka. Seo je, okomito ispružio vrat, pa se iz nje-ga prolomilo otegnuto jezivo zavijanje. Shvatio je da to na bunaru nije bio živ čovek.

Njegovo zavijanje me je trglo i nešto me je teralo da i ja počnem s njim da zavijam. Uzela sam Luksa za ogrlicu i povukla ga sa sobom. Umukao je i sledio me drhteći. Polako sam pipala duž zida i zabadala u zemlju jedno drvo za drugim.

Kad sam se osvrnula, mogla sam da pratim novu granicu sve do potoka. Izgledalo je kao da su se igrala deca, neka vedra, bezazlena prolećna igra. Stabla voćki s one strane zida bila su već precvetala i nosila su sjajno, svetlozeleno lišće. Zid se postepeno peo uz brdo sve do grupe ariša usred planinske livade. Odatle sam mogla sagledati još dve bačije i jedan komad doline. Srdila sam se što sam zaboravila Hugov dvogled. U svakom slučaju nisam mogla videti nijednog čoveka, uopšte nijedno živo biće. Iz kuća se nije vio dim. Po mom sudu nesreća se morala desiti predveče i Ritlingerovi su bili zatečeni još u selu ili pri povratku.

Ako je čovek na bunaru bio mrtav, a u to više nisam sumnjala, morali su biti mrtvi svi ljudi u dolini, i ne samo ljudi, sve živo. Preživela je samo trava na livadama, trava i drveće; mlado lišće šepurilo se blis-tajući na suncu.

Stajala sam, s oba dlana pritisnuta o hladni zid i piljila onamo. I najednom više nisam želela ništa da vidim. Pozvala sam Luksa koji je počeo da kopa pod leskama i krenula nazad, jednako duž male igre-međe. Pošto smo presekli potok, omeđila sam put sve do ste-na i onda polako okrenula ka lovačkoj kući. Posle zelenog, hladnog sumraka gudure sunce nas je prepalo si-linom kad smo stupili na čistinu. Luksu je izgleda bilo

dosta poduhvata, utrčao je u kuću i otpuzao u nišu udno peći. Kao uvek kad je bio smeten, odmah je zaspao posle malo dahtanja i cvilenja. Zavidela sam mu na toj sposobnosti. Sad kad je zaspao nedostajao mi je laki nemir koji je uvek širio oko sebe. Ali ipak je bolje imati u kući psa koji spava nego biti sasvim sama.

Hugo, koji sam nije pio, uskladištio je malu zalihu konjaka, džina i viskija za svoje goste-lovce. Natočila sam sebi jedan viski i sela za veliki hrastov sto. Nisam nameravala da se napijem, samo sam zbunjena tražila neku medicinu koja bi mi odagnala tupu oduzetost iz glave. Palo mi je na pamet da sam pomislila na viski kao moj viski, dakle, više nisam pomišljala na povratak zakonitog vlasnika. To me je malo šokiralo. Posle trećeg gutljaja zgađeno sam odgurnula čašu. Piće je imalo ukus slame potopljene u lizol. A i u glavi nije trebalo ništa da se razbistri. Uverila sam se da se preko noći spustio ili izrastao nevidljivi zid, a u mom položaju bilo je nemoguće naći neko objašnjenje za to. Nisam osećala ni tugu, ni očajanje i nije imalo nikakvog smisla na silu prizivati to osećanje. Bila sam dovoljno stara da znam da me ono ne bi mimoišlo. Najvažnijim činilo mi se pitanje da li je nesrećom bila pogođena samo dolina ili cela zemlja. Odlučila sam da pretpostavim ono prvo, jer mi je tako ostala nada da će me kroz nekoliko dana neko osloboditi iz mog šumskog zatvora. Danas mi izgleda da već tada krišom nisam verovala u tu mogućnost. Ali nisam sigurna. U svakom slučaju, bila sam dovoljno razumna da ne izgubim najpre nadu. Posle nekog vremena primetila sam da me bole noge. Izula sam cipele i primetila da su mi se stvorili žuljevi na petama. Bol mi je baš dobro došao jer me je skrenuo od besplodnih misli. Pošto sam oprala noge, namazala pete i zalepila flaster, odlučila

sam da sebi tako namestim u lovačkoj kući kako mi je izgledalo najpodnošljivije. Najpre sam pomerila Lujzin krevet iz spavaće sobe u kuhinju i tako ga postavila uza zid da sam dobila pregled celog prostora, uključujući vrata i prozor. Lujzino runo raširila sam ispred kreveta, potajno se nadajući da će ga Luks odabrati za ležište. Inače, on to nije učinio i spavao je, kao i dotad, u niši udno peći. Iz spavaće sobe sam donela i noćni ormarić. Ormar za odeću pomerila sam u kuhinju tek nešto kasnije. Zatvorila sam prozorske kape u spavaćoj sobi i potom zaključala vrata iz kuhinje. Zaključala sam i gornje sobe i okačila ključeve o klin kraj ognjišta. Ne znam zašto sam sve to radila; po svoj prilici bila je to neka instinktivna radnja. Morala sam moći da imam pregled i budem zaštićena od prepada. Hugovu napunjenu lovačku pušku okačila sam pored kreveta, a baterijsku lampu stavila na noćni ormarić. Znala sam da su sve moje mere bile upravljene protiv ljudi i delovale su mi smešno. Ali pošto je dotad svaka opasnost pretila od ljudi, nisam se mogla tako brzo preusmeriti. Jedini neprijatelj koga sam upoznala u dotadašnjem životu bio je čovek. Navila sam svoj putni budilnik i ručni sat i potom donela u kuhinju drva koja su, istesterena i nacepana, ležala složena pod verandom, pa ih poredala kraj ognjišta.

U međuvremenu je palo veče i prohladan vazduh duvao je s planine u kuću. Još je bilo sunca na čistini, ali sve boje su postepeno postajale hladnije i tvrđe. Detlić je kuckao u šumi. Radovala sam se što čujem detlića i kloket vode koja se nejakim mlazom ulivala u drveni krčag na studencu. Prebacila sam kaput preko ramena i sela na klupu pred kućom. Odatle sam mogla da vidim put sve do gudure, lovčevu kolibu, garažu i iza nje tamne omorike. Katkad sam uobražavala da

čujem korake iz gudure, ali to je naravno svaki put bila obmana. Neko vreme sam ne razmišljajući posmatrala nekoliko džinovskih mrava koji su prolazili kraj mene u maloj užurbanoj procesiji.

Detlić je prestao da kuca i vazduh je postajao sve svežiji a svetlo plavičasto i hladno. Komadić neba nadamnom obojio se ružičastocrveno. Sunce je nestalo iza omorika. Vremenska prognoza je bila tačna. Na tu pomisao pao mi je na pamet autoradio. Prozor je bio dopola spušten pa sam pritisnula malo crno dugme. Posle kratkog vremena začula sam tiho, prazno zujanje. Juče me je Lujza tokom vožnje izluđivala plesnom muzikom. Sada bih umrla od radosti da sam dobila malo muzike. Vrtela sam i vrtela dugme; ostalo je na tome, udaljeno sitno zujanje koje je možda dolazilo iz mehanizma male kutije. Već tada sam morala shvatiti. Međutim, nisam želela. Radije sam sebi rekla da je preko noći u aparatu nešto crklo. Pokušavala sam uvek iznova i nikad iz kutijice nije izlazilo ništa sem onog zujanja.

Napokon sam digla ruke od toga i vratila se na klupu. Luks je došao iz kuće i polegao glavu na moje koleno. Hitno mu je trebalo da mu se obratim. Govorila sam mu a on je pažljivo slušao i cvileći se stiskao uz mene. Najzad mi je liznuo ruku i neodlučno lupio repom o zemlju. Oboje smo se plašili i pokušavali da ohrabrimo jedno drugo. Moj glas je zvučao tuđe i nestvarno pa sam ga stišavala do šapata sve dok ga više nisam razlikovala od klokota studenca. I studenac me je više puta uplašio. S izvesnog odstojanja njegov klokot zvuči kao razgovor dva pospana ljudska glasa. Ali tad to još nisam znala. Prestala sam da šapućem a nisam ni primetila. Smrzavala sam se pod ogrtačem i posmatrala kako je nebo izbledelo u sivilo.

Napokon sam ušla u kuću i založila. Kasnije sam videla da je Luks otišao sve do gudure i tamo nepokretan ostao i čekao. Posle izvesnog vremena se okrenuo i spuštene glave dokasao do kuće. Naredne dve ili tri večeri ponašao se isto. Potom se izgleda konačno predao; u svakom slučaju nikad to više nije ponovo radio. Ne znam da li je prosto zaboravio ili je na svoj pseći način istinu shvatio pre nego ja.

Nahranila sam ga pilavom i hranom za pse i napunila njegovu posudu vodom. Zнала sam da su ga obično hranili samo ujutro, ali nisam mogla da jedem sama. Potom sam skuvala čaj i ponovo sela za veliki sto. Sad je bilo toplo u kolibi, a petrolejska lampa je bacala svoje žuto svetlo na tamno drvo.

Tek sad sam primetila koliko sam bila umorna. Luks koji je dovršio svoj obrok skočio je k meni na klupu i dugo i pažljivo me posmatrao. Njegove oči su bile mrkocrvene i tople, malo tamnije od dlake. Belo oko dužice blistalo se vlažno i plavičasto. Najednom sam bila srećna što je Lujza otpravila psa. Sklonila sam prazan čajnik, usula toplu vodu u korito te se oprala i onda, pošto više nije bilo šta da se radi, otišla u krevet.

Zatvorila sam prozorske kapke i zabravila vrata. Posle kratkog vremena Luks je skočio s klupe, došao do mene i onjušio mi ruku. Potom je otišao do vrata, odatle do prozora, pa onda opet nazad do mog kreveta. Pohvalila sam ga te je najzad, posle uzdaha koji je zvučao skoro ljudski, potražio svoje mesto u niši udno peći.

Još neko vreme sam držala upaljenu baterijsku lampu, a kad sam je najzad isključila, u sobi je naizgled zavladao mrak kao u rogu. A zapravo uopšte nije bilo toliko mračno. Dogorela vatra u ognjištu bacala je slabo, treperavo svetlo na patos i posle izvesnog vremena

mogla sam razabrati obrise klupe i stola. Razmišljala sam da li da uzmem neku od Hugovih pilula za spavanje, ali se nisam usudila, plašeći se da ću nešto prečuti. Potom mi je palo na pamet da bi užasni zid u tišini i tami noći možda mogao polako i da se približi. Međutim, bila sam preumorna da bih se plašila. Noge su me i dalje bolele pa sam se skroz ispružila na leđima, preumorna da bih i glavu okrenula. Posle svega što se desilo morala sam da budem spremna na tešku noć. Ali kad sam se pomirila s tom mišlju, utom sam i zaspala.

Nisam sanjala i probudila sam se odmorna oko šest sati, kad su zapevale ptice. Odmah mi je sve iznova nahrupilo u glavu, pa sam uplašena sklopila oči i pokušala još jednom da utonem u san. Naravno, bez uspeha. Iako sam se jedva i pomerila, Luks je znao da sam budna i došao je na moj krevet da me pozdravi radosnim zavijanjem. Tako sam dakle ustala, otvorila prozorske kapke i pustila Luksa napolje. Bilo je vrlo hladno, nebo još bledoplavo, a grmlje mokro od rose. Budio se sunčan dan.

Najednom mi je izgledalo sasvim nemoguće da preživim taj sunčani majski dan. Istovremeno sam znala da moram da preživim i da za mene nema izlaza. Morala sam se vladati sasvim mirno i prosto ga pregurati. Uostalom, nije to bio prvi dan u mom životu koji sam morala da preživim na takav način. Što sam se manje branila to bi on bio podnošljiviji. Jučerašnja oduzetost sasvim mi je iščezla iz glave; mogla sam jasno da mislim, koliko sam uopšte kadra da mislim jasno, samo kad su se moje misli bližile zidu, bilo je kao da su udarile na hladnu, glatku, nepremostivu prepreku. Bilo je bolje ne misliti na zid.

Uskočila sam u šlafrok i papuče, otišla mokrim putem do kola i uključila radio. Sitno, prazno zujanje;

zvučalo je tako tuđe i neljudski da sam ga odmah isključila.

Nisam više verovala u to da se u aparatu nešto pokvarilo. U ledenoj svetlini jutra bilo mi je sasvim nemoguće da poverujem u to.

Ne sećam se više šta sam radila tog prepodneva. Znam još samo da sam neko vreme nepokretno stajala pored kola dok me nije trgla vlaga koja je prodrila kroz lake papuče.

Možda su naredni sati bili toliko rđavi da sam ih morala zaboraviti; možda sam ih provela u nekoj vrsti ošamućenosti. Ne sećam se više. Vidim sebe ponovo tek oko dva popodne kad sam s Luksom otišla u guduru.

Po prvi put nisam je doživela uzbudljivo romantičnom, već vlažnom i mračnom. Ostaje takva čak i usred leta, sunce nikad ne dosegne do njenog dna. Posle olujnih pljuskova vatreni salamanderi se tamo išunjaju iz svojih skrovišta u kamenu. Kasnije, u leto, mogla sam ih katkad posmatrati. Ima ih izvestan broj. Često sam viđala po deset-petnaest primeraka na jedno popodne; veličanstvena, crnocrveno ispegana stvorenja koja su me zapravo uvek više podsećala na cvetove, tigraste ljiljane i vojničko cveće, nego na njihove proste sivozelene gušterske srodnike. Nikad nisam dotakla salamandera dok sam rado hvatala guštere.

Onog drugog maja, nisam ih videla. Ni kiša nije padala pa uopšte nisam znala ni da ih ima. Brzo sam koračala kako bih utekla iz vlažnog zelenog sumraka. Taj put sam bila bolje opremljena, u gojzericama, pumpericama i toploj jakni. Kaput mi je prethodnog dana samo smetao, pri omeđivanju vukli su mu se krajevi po livadi. Ponela sam i Hugov dvogled, a u rancu termos s kakaom i hleb s maslacem.